

KOMMUNAL- OG MODERNISERINGSDEPARTEMENTET
Postboks 8112 DEP
0032 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

Sak/dok.: 21/00378-132

04.11.2021

Ark.: 008

Høringssvar - forslag om endringer i sameloven (samelovens språkregler)

Kartverket viser til brev av 13.08.2021 fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. I brevet ber departementet om høringsinnspill til forslag til endringer i samelovens språkregler.

Høringsfristen er 15.11.2021.

Kartverket har noen kommentarer og innspill til enkelte av forslagene til endringer.

1. Samisk språkområde

Kartverket er positive til at «samisk språkområde» erstatter begrepet «Forvaltningsområdet for samiske språk» i sameloven § 3-1, og blir et samlebegrep for kategoriene språkutviklingskommune, språkvitaliseringskommune og bykommune med særlig ansvar for samiske språk. Begrepet er enklere og mer klargjørende.

Kartverket vil bemerke at formuleringer i forskrift om stadnamn § 7 må endres i tråd med det nye begrepet «samisk språkområde».

Med denne endringen vil Kartverket også måtte endre begrepet som kategori i Sentralt stedsnavnregister (SSR). Det må gjøres klart hvilken rekkefølge det skal være på stedsnavn i offentlig bruk, for eksempel på kart og skilt. En slik rekkefølge kan gjøre det nødvendig å endre prioriteringslisten på rekkefølgen av skrivemåter i Sentralt stedsnavnregister. Det er denne språkprioriteringen som danner grunnlaget for rekkefølgen av navn på kart og skilt. En slik endring kan gi en økonomisk kostnad, og vi må for øvrig oppdatere kart og data i tråd med endringer.

Kartverket ser det derfor som vesentlig at stedsnavnforskriften § 7 endres for å gi differensierte regler om bruk av samiske språk på skilt og kart innenfor det samiske språkområdet.

2. Offentlig landsomfattende organ

2.1 Svar på samisk

Sameloven § 3-3 regulerer rett til svar på samiske språk. I høringen er det foreslått at alle offentlige organ i det samiske språkområdet skal ha plikt til å besvare henvendelser på samisk. Departementet skriver imidlertid i pkt. 3.4.3 at det ikke er riktig bruk av samiskspråklige ressurser at alle landsomfattende offentlige organer skal ha plikt til å besvare skriftlige henvendelser på samisk, og det er derfor foreslått at det fastsettes i forskrift hvilke landsomfattende organer som skal omfattes. Kartverket støtter forslaget om at man begrenser hvilke organer som skal omfattes.

I merknader til sameloven § 3-3 fremgår det at retten gjelder henvendelser til offentlige organer som har en tjenestekrets som helt eller delvis omfatter språkutviklingskommuner eller språkvitaliseringskommuner.

Kartverket har en tjenestekrets som delvis omfatter det samiske språkområdet. Vi forstår bestemmelsen i forslaget til § 3-3 femte eller sjette ledd slik at Kartverket likevel ikke er omfattet da vi ikke er oppført i forslaget til forskriften § 3. Dersom det senere skulle bli bestemt at dette likevel skal gjelde for Kartverket, vil vi bemerke at det vil få store økonomiske og praktiske konsekvenser, fordi vi må ansette personell som behersker de tre ulike språkene.

2.2 Informasjonsplikt

Etter forslaget i sameloven § 3-3 a skal informasjonsplikten gjelde for de offentlige organene som er omfattet av bestemmelsene i sameloven § § 3-3, 3-4, 3-4a, 3-4b og 3-5. Kartverket forstår forslaget dithen at så lenge det landsomfattende offentlige organet ikke er omfattet av forskriften § 3, vil heller ikke informasjonsplikten gjelde.

3. Samiske stedsnavn

Det er foreslått å endre § 1-5 i sameloven til å slå fast at alle samiske språk er likeverdige, og at sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk skal være likestilte med norsk etter bestemmelsene i samelovens kapittel 3.

I merknadene til § 1-5 i kapittel 12 fremgår det at med samiske språk menes sørsamisk, umesamisk, pitesamisk, lulesamisk, nordsamisk og østsamisk/skoltesamisk. På grunn av et meget begrenset antall språkbrukere av umesamisk, pitesamisk og østsamisk/skoltesamisk er det likevel ikke realistisk å innføre tilsvarende rettigheter for disse språkene som det er for sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk.

Kartverket støtter denne endringen, og vi er enige med departementet i at det ikke er realistisk å innføre tilsvarende rettigheter for umesamisk, pitesamisk og østsamisk/skoltesamisk.

Vi vil gjerne bringe frem noen tanker i denne sammenhengen knyttet til stedsnavnlovverket.

Det er lov om stadnamn og forskrift om stadnamn som regulerer arbeidet med skrivemåter av stedsnavn. I dagens stedsnavnforskrift § 4 fremgår det at skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivning i nordsamisk, lulesamisk, skoltesamisk eller sørsamisk. Områdene for hvor nordsamisk, skoltesamisk, lulesamisk og sørsamisk rettskrivning skal brukes er også definert i bestemmelsen.

Det er foreslått å endre forskriften, og Kulturdepartementet har hørt forslag om å gjøre det mulig å bruke umesamisk og pitesamisk i relevante områder. Endringen er foreløpig ikke vedtatt.

Det følger av stedsnavnloven § 4 første ledd at det ved fastsetting av skrivemåten av stedsnavn skal tas utgangspunkt i den nedarvede lokale uttalen. Dette gjelder også for samiske stedsnavn. Nedarvet lokal uttale er definert som «uttale som er overlevert fra tidligere generasjoner, som har vore vanleg på staden, og som framleis er i levande bruk», jf. stedsnavnloven § 2 bokstav e).

Etter stedsnavnloven § 11 plikter offentlige myndigheter aktivt å fremme bruken av samiske stedsnavn i de samiske språkområdene, eventuelt parallelt med norske og kvenske stedsnavn. Dette gjelder samiske og kvenske stedsnavn i levende bruk og stedsnavn i levende bruk, med opphav i utdødde språk som umesamisk, skoltesamisk og pitesamisk.

Norge har ikke selv rettskrivingsnormer for skoltesamisk, umesamisk og pitesamisk. Språkene forholder seg ikke til grenser, og krysser grensene mot Finland og Sverige. I Finland og Sverige er språkene i levende bruk, og der er det utarbeidet ortografi og grammatikk for de tre språkene. Kartverket mener det kan være problematisk å normere skrivemåten av stedsnavn etter rettskriving for språk som ikke har status som offisielle språk i Norge fordi det kan skape praktiske problemer knyttet til ansvarsforhold for språkene. Det er en forskjell mellom språklig opphav og språk i levende bruk. Hvis for eksempel et stedsnavn av pitesamisk opphav brukes i lulesamisk i Norge i dag, må navnet normeres etter lulesamiske rettskrivingsprinsipper.

Kartverket vil måtte benytte disse rettskrivingene og rettskrivingsprinsippene for de tre språkene. Spørsmålet blir her hvordan vi skal prioritere for å sikre at vi ikke normerer skrivemåte av stedsnavn på utdødde språk på bekostning av språk i levende bruk.

De foreslåtte endringene i stedsnavnforskriften vil være vanskelig å gjennomføre når enkelte av språkene ikke lenger er i levende bruk.

Kartverket mener at den foreslåtte endringen til stedsnavnforskriften § 4 om å gjøre det mulig å bruke umesamisk og pitesamisk i relevante områder ikke harmoniserer med forslaget i sameloven § 1-5. Dersom det etter sameloven ikke anses realistisk å innføre tilsvarende rettigheter for umesamisk, pitesamisk og østsamisk/skoltesamisk, burde de samme hensyn gjøre seg gjeldende etter stedsnavnlovverket.

Vi ønsker å oppfordre Kulturdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet til å harmonisere regelverkene.

Med vennlig hilsen

Kristin Bjerkestrand Eid
juridisk direktør

Trine Gasmann Rønningen
juridisk seniorrådgiver

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.